

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Magyar Nemzeti Múzeumi Tanács ujjászervezése. A válás- és közoktatásügyi miniszter f. évi január hó 12-ikén 6456 sz. a. kelt magas elhatározásával a Magyar Nemz. Múzeumi Tanács másodelnöki tiszt-ségének viselésére *Bubics Zsigmond* v. b. t. t., kassai püspököt kérte fel. Továbbá a Magyar Nemzeti Múzeumi Tanács tagjaivá három évi időtartamra gróf *Andrássy Tivadar* v. b. t. tanácsost, gróf *Apponyi Sándor* v. b. t. tanácsost, dr. *Beöthy Zsolt* főrendiházi tag, min. tanácsos és egyet. tanárt. *Forster Gyula* min. tanácsost, *Fraknói Vilmos* arbei vál. püspököt, szt. jobbi apátot, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőjét, gróf. *Kunm Gézá*t. a magyar néprajzi társaság elnökét, *Semsey Andor* m. nemz. múzeumi tiszteletbeli őrt, gróf *Széchenyi Béla* v. b. t. tanácsost, dr. *Szmrecsányi Miklós* min. tanácsost, gróf *Teleki Sándor* orsz. képviselőt, *Thaly Kálmán* orsz. képviselőt, dr. *Wlassics Gyula* v. b. t. tanácsost, orsz. képviselő, egyet. tanárt, gróf *Zichy Jenő* v. b. t. tanácsos, orsz. képviselőt nevezte ki. — A válás- és közoktatásügyi miniszter az előadó-jegyzői teendők ellátásával f. évi márczius hó 1-én 14523. sz. a. kelt magas elhatározásával három évi idő-tartamra dr. *Esztegar László* m. nemz. múzeumi őrt bízta meg.

Reizner János †. A hazai könyvtárügyet Reizner János halálával érzékeny veszteség érte. Az elhunyt a szegedi Somogyi könyvtárnak s a vele kapcsolatos városi múzeumnak alapítása óta állott az élén, mint igazgató s e minőségében dicséretes buzgalmat és odaadó munkálkodást fejtett ki már abban az időben, a midőn a vidéki nagyobb nyilvános könyvtárak ügye még aludt. A város főjegyzője volt 1880-ban, a midőn a közbizalom arra szólította föl, hogy vállalja el a Somogyi Károly által Szegednek adományozott 43-ezer kötetes könyvtár felállítását és vezetését, a minek készséggel tett eleget. Előbb több hazai és külföldi könyvtár kezelési s beosztási rendszerét tanulmányozta s a szerzett tapasztalatokon okulva készítette azután el a könyvtár rendszerét, a mely ma is érvényben van. Így kezdett a könyvtár felállításához, egymaga, később azonban kapott segédmunkaerőket is. 1883 október havában ő felsége, a király jelenlétében meg lehetett nyitni a könyvtárt. Ez időben mintegy 23,000 kötet volt czímtározva, a többivel később készültek el. A könyvtár megnyitása óta a mult év juniusáig husz év telt el, ez idő alatt az eredetileg 20,370 műből, 43,701 kötetből álló könyvtár anyaga 1903 junius végén 30,158 műve 62,759 kötetre emelkedett. (Ösnyomtatványoknál a gyara-podás: 100 mű és 109 kötetről 184 mű s 203 kötetre.)

Az első tíz év alatt az olvasók száma a kérilapok alapján naponta vezetett statisztika szerint 43,648 volt, a mi a második évtizedben lényegesen emelkedett. Bár a második évtizedben a könyvtár kétszer változtatott helyiséget s így két ízben volt a rendes nyári szünetnél hosszabb ideig zárva, az olvasók száma ez évtizedben 68,309, huszonötezerrel több mint az előzőben. Ezt előnyösen segítette elő az az intézkedés, hogy a könyvtár köznaponta esti 7 óráig van nyitva s a könyvtárszolgálati idő heti 43 órára emelkedett: bizonyára a maximum olyan helyen, a hol az igazgatón kívül még csak egy tisztviselő áll rendelkezésre.

Reizner János a könyvtárnak a közművelődési palotába való áttelepüléskor meghonosította a három étage-os vas magazin-rendszert. Pontosságát és rendtartását talán eléggé jellemzi az a tény, hogy bár a könyvtár húsz év alatt háromszor változtatta helyét, az anyagból semmi el nem kallódott.

Utolsó vágyait a könyvtárt illetőleg, már nem valósíthatta meg. Ez az volt, hogy a köteles példányok nyomán igen meggyarapított hírlaposztályt a második emeletről lehozzuk a földszintre, ott ajtót vágatunk s ebben az olvasóteremben behozzuk az esti 10-ig való könyvtárszolgálatot. A hasonló szolgálatot tartó olasz könyvtárak voltak az eszményei, hogy a munkásember is olvashasson. A helyiség el is készült, a hírlaposztály le is jön, de már ezt ő nem érthette meg.

Lehetetlen meg nem említeni Reizner nekrológiájában a rokon intézményt, a városi muzeumot, a mely annak idején az ő buzgólkodására létesült. Főjegyző korában megőrizte már a régi vár lebontásakor napfényre került köemlékeket (mintegy 470 darab,) maga is gyűjtött (archeologia és numismatica) s 1859-ben a közönség hozzájárulásával létesítette a városi muzeumot egyelőre régészeti és érmészeti s történeti osztálylyal, a melyekhez azóta a szép-művészeti és természetrajzi osztályok csatlakoztak s a még fel nem dolgozott természetrajzi osztály kivételével a közönség részére nyitva állanak.

E munkássága mellett ráért még a tudományos irodalom művelésével is foglalkozni. A szaklapokban (leginkább az Arch. Értesítőben) megjelent czikkein kívül tizenöt önnálló munkája jelent meg, ezek közül nagyobb léleketűek a két kötetes »*A régi Szeged*« s a négykötetes »*Szeged története*«, a melyet a város közönségének a megbizásából írt.

Munkásságáért többször részesült kitüntetésben: két ízben kapott királyi elismerést, a Ferencz József rendnek lovagja, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa volt, tavál a királyi tanácsosi czímet kapta. Január 19-én halt meg, 57 éves korában. A város közönsége a ravatalát a közművelődési palota csarnokában állíttatta föl és zajtalanul munkálkodó hű fiát illő tisztelet adások mellett onnan temette el.

Tömörkény István.

Otto Hartwig ı́. A mult esztendő végén ismét egy nagy német tudós zárta le szemeit örökre. Hosszu csendes életfolyásában gazdag és tágas tudományosság gyümölcseit aratta. Hartwig Ottó volt ez, a hallei egyetem ősz könyvtárnoka.

Wichmannshausenben született 1830. november 16-án, hol atya protestáns lelkész volt. Első oktatását itt nyerte apjától, a protenstáns lelkészi lakban, egyetemi éveit Marburgban végezte, itt is szerezte meg doktori okle-

velét 1857-ben. Egy esztendő hallgatott közben Halléban, theologiai és filozófiai tanulmányokkal foglalkozott, korán otthonos lett a tudományokban s eleinte lelkészi pályára lépett, mint atyja.

1860-ban elhagyta Németországot s Messinába ment, mint az ottani ev. német község lelkésze. A délen töltött idejét történeti tanulmányokkal gazdagította, foglalkozván Sicília történetével. Öt év múlva visszatért hazájába, lelépett a szószékről s 1866-ban a marburgi egyetemi könyvtárhoz került. Már alapos képzettséggel fogott a könyvtárnoki pályához s 1876-ban a hallei egyetemi könyvtár élén találjuk. Ez állásához holtig hű is maradt, bár 1886-ban Breslauba hívták a Dziaitzko helyére. Hartwig nem fogadta el.

Hallei könyvtárnoksága szakadatlan munka volt. Mindent előlről kellett kezdeni s az ő neve dicsősége a porosz egyetemi könyvtárak újabb rendszere. Átdolgozta az összes czédula- és szakkatalogusokat, elrendezte a kéziratokat, folyóiratokat, új rendet hozott be az olvasótermekbe s 1880-ban büszkén nézhetett végig az eredményen, mikor a könyvtár is új, pompásabb épületbe költözött át.

Mire nehezeden érezte az idők járását, egész gárda fiatal tudóst látott már maga körül, kiket ő nevelt föl. Mint hivatalfőnök, egyesíteni tudta az erélyes kezét a kedély melegével. Szeme a nagy általánosságokat kereste, soha sem veszett el a részletekbe.

Művei egész könyvespolczat töltenek be. A tudomány sok mezején volt otthonos. Irt történeti és jogi munkákat, első sorban a német történelemmel foglalkozott, azután sicíliai tartózkodása révén az olaszszal is. De dolgozott az irodalomtörténelem terén is s munkában gazdag életének szép emlékét hagyta utolsó éveiben befejezett művében: *Lehr- und Wanderjahre eines alten deutschen Bibliothekars (Halle, 1900.)* Megalapította a »Zentralblatt für Bibliothekwesen«-t, mely már huszonegyedik esztendeje szolgálja a könyvtártudományt.

1898-ban érezte, hogy egészsége egyre jobban cserben hagyja. Szűkebb hazájába, Hessenbe kívánczolt vissza, Marburgba, ifjúi reményei földjére, miket immár teljesedni láthatott. A nyugalom nem adta vissza egészségét, de a halál szelíd volt hozzá: 1903. december 22-én ölte meg agyszélhűdéssel felesége karjai közt, gyorsan, fájdalom nélkül. — Fölidéztük emlékét a nagy tudósnak és kitünő könyvtárnoknak, ki e jellemző mondással fejezte ki, mennyire ellensége a kapkodásnak, a nagy egésznek nem néző örökös javításnak: »Das Bessere ist der Feind des Guten.« Folyóiratában, mely nem-sokára félszázadja viseli homlokán a Hartwig nevét, A. Graesel nemes egyszerűséggel búcsúztatja el az alapítót.

V. J.

A turini egyetemi könyvtárban január hó 25-ik napjának éjjelén pusztított tűzvész hírére a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur megbizásából dr. *Gyalui Farkas* kolozsvári egyet. könyvtári ór a katasztrófa színhelyére utazott, hogy a könyvtári tűzbiztonság szempontjából a szomorú eset által nyújtott tanulságokat közvetlen szemlélet útján megismerhesse. Tapasztalatairól folyóiratunk legközelebbi számában szakszerű közleményben fog beszámolni.